

ним такої позиції та пошук аналогій із сучасністю. Тоді, на основі набутих знань, можна оперативної й ефективно подолати політичні, соціально-психологічні, економічні й культурно-мовні наслідки деформації етно-національної сфери в минулому та здійснювати виважену й демократичну державну політику.

Перспективи подальших досліджень. Окремого вивчення в контексті проанонсованої проблематики потребує аналіз міжпартійних стосунків у Східній Галичині в міжвоєнний період та їх вплив на розвиток регіону в контексті офіційної державної політики Другої Речі Посполитої.

Список використаних джерел

1. Андрусак М. Нариси з історії галицького москвофільства / М. Андрусак. – Львів: Вид-во товариства «Просвіта», 1935. – 79 с.
2. Арбеніна В. Над чим працюють соціологи України (за результатами контент-аналізу матеріалів «Харківських соціологічних читань») / В. Арбеніна. – Соціол.: теорія, методи, маркетинг. – 2006. – №1. – С.166–176.
3. Аркуша О., Мудрий М. Русофільство в Галичині в середині XIX – XX ст.: генеза, етапи розвитку, світогляд / О. Аркуша, М. Мудрий // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів: Вид. Центр ЛНУ ім. Івана Франка, 1999. – Вип.34. – С.231–268.
4. Васиута І. Перегрупування в західноукраїнському національному русі в перші роки по анексії Східної Галичини (1923–1926) / І. Васиута // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Вид. Центр ЛНУ ім. Івана Франка, 1999. – Вип.34. – С.341–354.
5. Дашкевич Я. Націогенез – національне відродження – національна свідомість українців на зламі XVI–XVII ст. / Я. Дашкевич // Наука і культура. Україна: щорічник / Акад. наук України. – К.: Знання, 1993. – Вип.26–27. – С.44–78.
6. Кугутяк М. Галичина: сторінки історії / М. Кугутяк. – Івано-Франківськ, 1993. – 198 с.
7. Миколаєвич М. Москвофільство, його батьки і діти : Історичний нарис / М. Миколаєвич. – Львів, 1936. – 68 с.
8. Мончаловській О. Главные основы русской народности / О. Мончаловській. – Львов: Тип. Ставропіг. Ін-та, 1904. – 22 с.
9. Організаційний наказ (устав) Галицько-Рускої Народної Організації // Земля і Воля. – 1928. – Ч.254. – С.2–3.
10. Ріпеський С. Москвофільство / С. Ріпеський // Енциклопедія українознавства. – Львів, 1999. – Т.5. – С.1654–1655.
11. Руський Голос. – 1923. – Ч.37. – С.2.
12. Руський Голос. – 1925. – Ч.115. – С.3.
13. Серета В. В. Етносоціологія: [навч. посіб.] / Серета В. В. – Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 160 с.
14. Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у XIX столітті) / О. Сухий. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2003. – 494 с.
15. Устав Організаційний і Регулярний Рускої Аграрної Організації. – Львовь, 1931. – 9 с.
16. Черниш Н. Й. Соціологія: [підручник] / Черниш Н. Й. – 5–те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2009. – 468 с.
17. Makarczuk S. Lwów w warunkach rosyjskiej okupacji 1914–1915 // S. Makarczuk // Lwów. Miasto. Społeczeństwo. Kultura. – Kraków, 1996. – Т.1. – С.56–78.

References

1. Andrusiak M. Narisy z istorii halytskoho moskvofilstva / M. Andrusiak. – Lviv: Vyd-vo tovarystva «Prosvita», 1935. – 79 s.
2. Arbenina V. Nad chym pratsiuuiut sotsiologhy Ukrainy (za rezultatamy kontent-analizu materialiv «Kharkivskyykh sotsiologichnykh chytan») / V. Arbenina. – Sotsiol.: teoriia, metody, marketynh. – 2006. – №1. – S.166–176.
3. Arkusha O., Mudryi M. Rusofilstvo v Halychyni v seredyini XIX – XX st: henezza, etapy rozvytku, svitohliad / O. Arkusha, M. Mudryi // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia istorychna. – Lviv: Vyd. Tsentr LNU im. Ivana Franka, 1999. – Vyp.34. – S.231–268.
4. Vasiuta I. Perehrupuvannia v zakhidnoukrainskomu natsionalnomu rusi v pershi roky po aneksii Skhidnoi Halychyny (1923–1926) / I. Vasiuta // Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia istorychna. – Vyd. Tsentr LNU im. Ivana Franka, 1999. – Vyp.34. – S.341–354.

5. Dashkevych Ya. Natsiohenez – natsionalne vidrodzhennia – natsionalna svidomist ukrainstiv na zlami XVI–XVII st. / Ya. Dashkevych // Nauka i kultura. Ukraina: shchorichnyk / Akad. nauk Ukrainy. – K.: Znannia, 1993. – Vyp.26–27. – S.44–78.
6. Kuhutiak M. Halychyna : storinky istorii / M. Kuhutiak. – Ivano-Frankivsk, 1993. – 198 s.
7. Mykolaievych M. Moskvofilstvo, yoho batky i dity: Istorychnyi narys / M. Mykolaievych. – Lviv, 1936. – 68 s.
8. Monchalovskii O. Glavnoye osnovy russkoj narodnosti / O. Monchalovskii. – Lvov: Tip. Stavropig. In-ta, 1904. – 22 s.
9. Orhanizatsiinyi nakaz (ustav) Galytsko-Ruskoj Narodnoi Orhanizatsii // Zemlia i volia. – 1928. – Ch.254. – S.2–3.
10. Ripetskyi S. Moskvofilstvo / S. Ripetskyi // Entsyklopediia ukrainoznavstva. – Lviv, 1999. – T.5. – S.1654–1655.
11. Russkii Holos. – 1923. – Ch. 37. – S.2.
12. Russkii Holos. – 1925. – Ch. 115. – S.3.
13. Sereda V. V. Etnosotsioloheia: [navch. posib.] / Sereda V. V. – Lviv: Vydav. tsentr LNU im. Ivana Franka, 2007. – 160 s.
14. Sukhyi O. Vid rusofilstva do moskvofilstva (rosiiskyi chynnyk u hromadskii dumtsi ta suspilno-politychnomu zhytti halytskykh ukrainstiv u XIX stolitti) / O. Sukhyi. – Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2003. – 494 s.
15. Ustav Orhanizatsiinyi i Rehuliamyn Ruskoj Ahrarnoi Orhanyzatsii. – Lvov, 1931. – 9 s.
16. Chernysh N. Y. Sotsioloheia: [pidruchnyk] / Chernysh N. I. – 5-te vyd., pererob. i dop. – K.: Znannia, 2009. – 468 s.
17. Makarczuk S. Lwów w warunkach rosyjskiej okupacji 1914–1915 // Lwów. Miasto. Społeczeństwo. Kultura. – Kraków, 1996. – Т.1. – С.56–78.

Matiushko L. I., PhD (Candidate of Historical Sciences), associate professor, Department of Social and Fundamental Sciences as well as Humanities, Private Joint Stock Company Higher Educational Institution «Interregional Academy of Personnel Management» (Ukraine, Lviv), liuda_matiushko@ukr.net

Political and national ideology of Galician Moskvofils in the interwar period

On the basis of the critical elaboration of sources and literature, the activities of the Moskvofils parties are stated to have been declarative and formal, the main emphasis of activists and ideologists was put on cultural-educational, national and elucidative and economic spheres. The dominant of national-political ideology of the interwar Galician Moskvofils is emphasized to have been the recognition of the leading role of ethnic identity as a cultural and national identity of Russians, Belarusians and Ukrainians, an orientation towards a democratic Russian republic, which should include Western Ukrainian lands, expansion of the network of educational institutions with Russian language teaching, creation of historical myths for the restoration of Moskvofil impact on the region. The historical background for a further perspective in the development of the problem is formed. It is to contribute to the efficient and effective overcoming of the existing consequences of deformation of the ethno-national sphere in the past and the implementation of a well-balanced and democratic state policy.

Keywords: Eastern Galicia, Moskvofils, ideology, ethnic identity, etymological spelling, national ideal, Talergof.

* * *

УДК 94(477)

Гуменюк В. В.,
аспірантка, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ),
elementarry@gmail.com

Одяг міжвоєнної доби у повсякденному житті національних меншин Півдня України

Розглянуто традиційне національне вбрання етноспільнот Півдня України. Встановлено його поширеність та характер використання чоловіками і жінками у 20–30-і рр. XX ст. Виявлено фактори, які вплинули на брак одягу в національних меншин регіону та форми подолання зазначеної ситуації. Визначено причини домінування міського костюму в середовищі болгар, греків, сербів і німців Степової України, описано його особливості.

Ключові слова: одяг, костюм, національні меншини, Південь України.

Історія костюму віддзеркалює історію людини та створених нею спільнот. Етнічні ознаки, соціальна сегментація людських груп, світогляд та побут їх членів – все це позначалося на одязі, який носили

чоловіки та жінки. Кожен стрій – це результат довготривалої еволюції, певний підсумок творчих відкриттів і досягнень, плід удосконаленого досвіду багатьох поколінь та одночасно образ людини, носія набору цінностей, що були характерні для тієї чи іншої епохи.

Питання місця одягу в повсякденному житті національних меншин Півдня України упродовж 20–30-х рр. XX ст. безпосередньо або опосередковано висвітлювалися в етнографічних дослідженнях, наукових розвідках з історії України та історії Радянського союзу. До них належать праці вітчизняних та зарубіжних дослідників Л. Жавжарова [5], В. Жирмунського [7], М. Зябка [8], Н. Лебіної [10], Ш. Фіцпатрік [14], Л. Якубової [15].

Мета статті – дослідити національні особливості та загальні тенденції формування костюмів етноспільнот Півдня України на тлі соціокультурних трансформацій повсякденного життя радянського суспільства в міжвоєнний період.

Людину формує не лише духовність, вона має тіло, яке є посередником між індивідуальним та громадським. Тому одяг може розглядатися як інструмент за допомогою якого тіла підпорядковуються соціальному правилу. Таким чином костюм це – визначена норма, що має матеріальне відображення і ментальний зміст. У семіотичному контексті предмети гардеробу засвідчують належність користувача до тієї чи іншої соціальної групи або маркують ознаки його етнічної самобутності [10, с. 119–120].

Процеси інтернаціоналізації позначилися на повсякденному вбранні представників етноспільнот південно-українського регіону. Вже на початку XX ст. у побуті міський костюм майже повсюдно витіснив національне вбрання, яке розпочали використовувати лише для урочистих подій. Були знищені соціальні обмеження в моді, у якості критерію модного стилю найчастіше виступала практичність одягу та взуття, їх відповідність меті [10, с. 139].

Однак повоєнна розруха, яка відчувалася ще й після закріплення радянської влади в Україні, позначилася на тому, що грецькі селяни подекуди використовували як одяг ковдри, покривала, скатертини та навіть доріжки. Особливо страждали діти, які були одягнені у лахміття [15, с. 227]. Мешканець с. Полозуївка, що на Запоріжжі болгарин П. Кюсов пригадував, що діти внаслідок нестачі «мануфактури» змушені були носити взуття значно більшого розміру, вдягали штани з великими латками [13, с. 117].

Складний економічний стан радянської країни, коли легка промисловість була знищеною пояснею своєрідність радянського одягу донепівського періоду – простота, економічність, функціональність, аскетизм. З огляду на велику дорожнечу побутових товарів, селянам доводилося доношувати одяг, який був придбаний ще у часи існування Російської імперії [3, с. 142]. Унаслідок застійності торгівлі та браку необхідних предметів в обігу – у побуті з'явився домотканий одяг. Із льняної та конопляної тканини шили білизну, верхній дитячий одяг, попередньо замочуючи її у саморобному фарбнику, який виготовляли із лушпиння цибулі. Прибиралися у велику кількість власноруч зв'язаного одягу із шерстяних ниток домашнього прядіння [4, с. 283]. Практично в

кожній грецькій сім'ї був гребінь для чесання шерсті і ручна прядка для виготовлення з чесаної шерсті ниток. В'язання кофтин, панчіх, шарпеток, рукавичок, а також в'язання і вишивання скатертин, покривал, рушників, чоловічих сорочок було обов'язковим для кожної грекині. Літом деякі грекині з пшеничної соломи робили солом'яні шляпи [1, с. 81].

Досить популярним серед чоловіків був військовий костюм, який у багатьох залишився після закінчення Першої світової та громадянської війн [14, с. 48]. Чоловіки носили прямі штани, галіфе, заправлені в чоботи, сорочки–косоворотки або гімнастюрки, кошушки, підперезані ременем, шинелі, ватні стьобанки, селянські баранячі шапки, сукняні кашкети або червоноармійські шлеми–будьонівки. Жінки одягали сатинові косоворотки, переважно темних тонів, спідниці з кашеміру, сатину або молескіну, овечі кожушки, суконні пальта, шкіряні куртки, чоботи або черевики [3, с. 142]. У військовий та напіввійськовий одяг були вбрані колишні солдати, сільські активісти, усі хто зараховував себе до передових людей [14, с. 48]. Сільське бездоріжжя, велика кількість багна восени та навесні примушувало населення колоній одягати чоботи або калоші, які підв'язували напередодні виходу з дому шворкою. Можна було побачити як діти брели до школи у постолах, шарпетках, а то й просто босі [9, с. 109].

Перейдемо до розгляду традиційних норм зовнішнього вигляду представниць і представників окремих етноспільнот.

Відмінною ознакою німецьких чоловіків було те, що вони дуже рідко носили бороду. Як правило, німці були гладенько вибриті, в окремих випадках мали «цапову» борідку, частіше – підстрижені аби пишні вуса. Багато хто палив люльку. Тютюн вирощували самостійно. Нарізними та висушеними листками цієї рослини набивали цигарки всю зиму. Якщо стебло тютюну діставали разом із коренем, його використовували у якості махорки. Чоловіки німецьких колоній вдягали жилет та довгі піджаки зі складчастими кишнями та поясом, що був пришитий позаду [11, с. 251]. До традиційного чоловічого одягу німців, який ще напередодні Першої світової війни майже зник із ужитку, належали зелені та сіро–блакитні суконні куртки, брюки, вузькі чорні панталони, капелюхи з великими козирками. Влітку чоловіки звуали черевики з дерев'яними підшовами (сандали), а під час дощів і взимку – високі чоботи та одягали козухи, звичку використовувати які запозичили у навколишнього населення. Жінки одягали короткі камзоли і блакитні спідниці, чорні фартухи, шию прикрашали кількома нитками скромного намиста. Волосся традиційно прибирали в корзинку. Коли жінки виходили на вулицю, вони одягали старомодні солом'яні капелюхи [12, с. 167]. Ці та інші елементи жіночого національного німецького строю, витісненого міською модою, упродовж 1920–1930-х рр. продовжували зберігатися лише у віддалених районах. У Молдавській республіці та у «вюртембурзьких сепаратистів» в районі Бердянська жінки ще використовували у якості верхнього плаття застарілі ситцеві корсажі без рукавів та зберігали національну форму чіпця, яким ледь прикривали тім'я голови [7, с. 111]. У міжвоєнний період німкені одягали пальта темно–синього кольору,

манто із каракулю. Зверху пальта накидали шаль. З поміж взуття носили туфлі та боти [11, с. 250–251]. Нимкені, які мешкали у бідних сім'ях, повсякчас одягали одні й ті ж власноруч виготовлені із тканини чорного кольору сукні: у будні – наворіт, а на свята – так як слід [6, с. 160].

Одяг єврейських колоністів відрізнявся від традиційного строю містечкових євреїв: кашкет з козирком, башлик в холодну пору року, куртка, піджак і брюки. Готові костюми купляли досить рідко, надавали перевагу пошиттю в місцевих кравців за доступну ціну. Значним надбанням вважався овечий кожух, нерідко один на сім'ю. На свята взували хромові чоботи. У негоду із-за бруду на вулиці натягали зверху черевиків чи туфель гумові боти різних фасонів. Більшість колоністів припинила носити бороди, багато хто надягав на сорочку модні краватки. Жінки і дівчата не накидали на голову платки і косинки, відрізували традиційні коси. Як і городянки, дівчата-колоністки коротко стриглися, накручували волосся, носили короткі плаття і спідниці, користувалися косметикою. Комсомольці шили із хакі напіввійськові костюми під пасок і портупею [8, с. 57–58].

Традиційний одяг болгар мав власні особливості. Влітку чоловіки одягали довгі сорочки, шаровари. На ноги обували «царулі» із натуральної бичачої шкіри. У холодну пору року до них додавалися обмотки. Взимку чоловіки одягали вовняні тулупи та штани. Перепоясувалися двошметровим шерстяним поясом. Універсальним одягом для чоловіків та жінок у перехідний період року вважався – китгар – тепла безрукавка, її виготовляли як із вовни, так і з тканини, утеплюючи вовняною шерстю чи ватою [5, с. 49]. В основі традиційного жіночого костюму перебував сукман. Значне розповсюдження у складі костюму отримало відрізне плаття, що звужувалося у талії та мало довгі рукави. Впливом міста можна пояснити появу в строї не лише болгарок, але й представниць інших етноспільнот «пари» або «двійки» – юбки і кофти, пошитих із однакової фабричної матерії. Болгарки покривали голову різноманітними платками. Існував спеціальний спосіб зав'язування платка. Так, покриваючи голову, його різні кінці закладали з обох боків біля підборіддя, закріплювали чи зав'язували позаду на загілку, або збоку [2, с. 21, 22, 24]. Із прикрас чоловіки та жінки носили кільця. Крім цього жінки надягали виготовлені із срібних монет намиста. На руках носили срібні браслети – «гримні». Вони були пласкі та мали розширення посередині розміром чотири сантиметри [5, с. 49; 9, с. 118].

Таким чином, одяг, що був важливим елементом матеріальної культури національних меншин Півдня України виконував не лише захисну та соціальну функції, а й маркував етнічну самобутність його власників. Проте модернізаційні процеси ще напередодні встановлення радянської влади в Україні призвели до поширення серед етноспільнот одягу фабричного виробництва, зумовивши стандартизацію вбрання. Традиційний костюм використовували переважно у родинній обрядовості. Щодня його вдягали лише члени невеликої кількості консервативних громад. Незважаючи на домінування міського костюму в означений період, окремі предмети традиційного

строю, дотримуючись способів їх вдягання, й надалі продовжувала носити частина населення національних меншин, особливо жінки. Зубожіння населення, спершу зумовлене повоевною розрухою, а потім несприятливою економічною політикою більшовиків призвело до зношення одягу внаслідок довготривалого використання та викликало відновлення практики його пошиття із домотканями.

Список використаних джерел

1. Арабаджи С. С. Повсякденне життя грекині Призов'я наприкінці XIX – на початку XX ст. / С. С. Арабаджи // Гілея. – 2009. – Спецвипуск. – С.78–84.
2. Будина О. Р. О соотношении общин и локальных традиций (на примере балканских этнических групп на Украине и в Молдовии) / О. Р. Будина // Советская этнография. – 1984. – №2. – С.15–27.
3. Глушко Ю. С. Основні тенденції розвитку моди радянської України / Ю. С. Глушко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2016. – Вип.45. – С.141–145.
4. Греки России и Украины / Сост., отв. ред. Ю. В. Иванова. – СПб.: Алтейя, 2004. – 624 с.
5. Жавжаров Л. В. Из истории болгар Приазовья. – Мелитополь: ООО «Издательский дом МГТ», 2008. – 108 с.
6. Живи и помни... История менонитских колоний Екатеринославщины / С. И. Бобылева, А. И. Безносос, О. В. Безнососова, И. В. Венгер, В. К. Клец, И. В. Толстых, Т. Л. Петрова: под редакцией профессора С. И. Бобылевой. – Днепропетровск, 2006. – 378 с.
7. Жирмунский В. М. Итоги и задачи диалектологического и этнографического изучения немецкого населения СССР / В. М. Жирмунский // Советская этнография. – 1933. – №2. – С.84–112.
8. Зябко М. Н. Быт и нравы в еврейской земледельческой колонии в 20-х годах XX в. / М. Н. Зябко // Еврейское население Півдня України: історія і сучасність: тези до наукової конференції 27–28 жовтня 1994 р. – Запоріжжя, 1995. – С.55–58.
9. Йогансен М. Подорожі філософа під кепом / Майк Йогансен. – К.: Темпора, 2016. – 448 с.
10. Лебина Н. Советская повседневность: нормы и аномалии. От военного коммунизма к большому стилю / Наталия Лебина. – М.: Новое литературное обозрение, 2015. – 488 с.
11. Німці Одеси та Одеського регіону: Збірник докладів, зроблених на міжнародних наукових конференціях у Геттінгені (Німеччина) / Інститут культури та історії німців Північно-Східної Європи. – Одеса: Астропрінт, 2003. – 440 с.
12. Німці півдня України: Історія і сучасність. – Миколаїв, 2009. – 434 с.
13. Усна історія Голодомору 1932–1933 років у Північному Приазов'ї. Бердянський вимір / Упорядники: І. І. Лиман, В. М. Константинова. – Запоріжжя: «АА Тендем», 2009. – 302 с.
14. Фицпатрик Ш. Сталинские крестьяне. Социальная история Советской России в 30-е годы: деревня / Шейла Фицпатрик. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОСПЭН), 2001. – 422 с.
15. Якубова Л. Процеси маскулінізації та емансипації як відзеркалення системних перетворень у мариупольській громаді 20–30-х рр. XX ст. / Л. Якубова // Елліністичні студії. Збірка спогадів та наукових праць пам'яті Наталії Олексіївни Терентьевої / Відп. ред. О. П. Реснт; Упорядники: Н. І. Бацак, В. В. Томазов. – К.: НАН України, Інститут історії України, 2010. – С.221–247.

References

1. Arabadzhy S. S. Povsjakdenne zhyttja grekyni Pryazov'ja naprykinci XIX – na pochatku XX st. / S. S. Arabadzhy // Gileja. – 2009. – Specvypusk. – S.78–84.
2. Budina O. R. O sootnoshenii obshhin i lokal'nyh tradicij (na primere balkanskih jetnicheskikh grupp na Ukraine i v Moldovii) / O. R. Budina // Sovetskaja jetnografija. – 1984. – №2. – S.15–27.
3. Glushko Ju. S. Osnovni tendencii rozvytku mody radjans'koi' Ukraïny / Ju. S. Glushko // Naukovi praci istorychnogo fakul'tetu Zaporiz'kogo nacional'nogo universytetu. – 2016. – Vyp.45. – S.141–145.

4. Greki Rossii i Ukrainy / Sost., otv. red. Ju. V. Ivanova. – SPb.: Alteija, 2004. – 624 s.

5. Zhavzharov L. V. Iz istorii bolgar Priazov'ja. – Melitopol': OOO «Izdatel'skij dom MGT», 2008. – 108 s.

6. Zhivi i pomni... Istorija menonitskih kolonij Ekaterinoslavshhiny / S. I. Bobyleva, A. I. Beznosov, O. V. Beznosova, I. V. Venger, V. K. Klec, I. V. Tolstyh, T. L. Petrova: pod redakciej professora S. I. Bobylevoj. – Dnepropetrovsk, 2006. – 378 s.

7. Zhirmunskij V. M. Itogi i zadachi dialektologicheskogo i jetnograficheskogo izuchenija nemeckogo naselenija SSSR / V. M. Zhirmunskij // Sovetskaja jetnografija. – 1933. – №2. – S.84–112.

8. Zjabko M. N. Byt i nrvy v evrejskoj zemledel'cheskoj kolonii v 20–h godah XX v. / M. N. Zjabko // Jevrejs'ke naselennja Pivdnja Ukrai'ny: istorija i suchasnist': tezy do naukovoї konferencii' 27–28 zhovtnja 1994 r. – Zaporizhzhja, 1995. – S.55–58.

9. Joganen M. Podorozhi filosafo pid kepom / Majk Joganen. – K.: Tempora, 2016. – 448 s.

10. Lebina N. Sovetskaja povsednevnost': normy i anomalii. Ot voennogo kommunizma k bol'shomu stilju / Natalija Lebina. – M.: Novoe literaturnoe obozrenie, 2015. – 488 s.

11. Nimci Odesy ta Odes'kogo regionu: Zbirnyk dokladiv, zroblenyh na mizhnarodnyh naukovykh konferencijah u Gettingeni (Nimechchyna) / Instytut kul'tury ta istorii' nimciv Pivnichno–Shidnoi' Jevropy. – Odesa: Astroprint, 2003. – 440 s.

12. Nimci pivdnja Ukrai'ny: Istorija i suchasnist'. – Mykolai'v, 2009. – 434 s.

13. Usna istorija Golodomoru 1932–1933 rokov u Pivnichnomu Pryazov'i. Berdjans'kij vymir / Uporjadnyky: I. I. Lyman, V. M. Konstantinova. – Zaporizhzhja: «AA Tendem», 2009. – 302 s.

14. Ficpatrik Sh. Stalinskie krest'jane. Social'naja istorija Sovetskoi Rossii v 30–e gody: derevnja / Shejla Ficpatrik. – M.: «Rossijskaja politicheskaja jenciklopedija» (ROSPJeN), 2001. – 422 s.

15. Jakobova L. Procesy maskulinizacii' ta emansypacii' jak viddzerkalennja systemnyh peretvoren' u mariupol's'kij gromadi 20–30–h rr. XX st. / L. Jakobova // Ellinistychni studii'. Zbirka spogadiv ta naukovykh prac' pam'jati Natalii' Oleksii'vny Terent'jevoi' / Vidp. red. O. P. Rejent; Uporjadnyky: N. I. Bacak, V. V. Tomazov. – K.: NAN Ukrai'ny, Instytut istorii' Ukrai'ny, 2010. – S.221–247.

Humenyuk V. V., post-graduate student, Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv), elementarry@gmail.com

Clothes of the interwar period in the daily life of national minorities of the South of Ukraine

The traditional clothes of ethnic societies of the South of Ukraine are researched. The popularity and nature of use by men and women in the 20's and 30's of XX century are determined. The factors that influenced the lack of clothes of the national minorities of the region and the forms of overcoming the situation are identified. The reasons of the domination of urban costume among Bulgarians, Greeks, Jews and Germans of the Steppe Ukraine are determined, their qualitative features are researched.

Keywords: clothes, costume, national minorities, South of Ukraine.

* * *

УДК 130.1:316.012

Іванов Є. В.,
кандидат історичних наук, доцент кафедри
соціології, філософії і права, Одеська
національна академія харчових технологій
(Україна, Одеса), ivanovev77@gmail.com

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В ІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Автор даної статті дослідив систему соціального управління в індустріальному суспільстві. Застосовано було методи аналізу, моделювання, системний підхід. З'ясовано, що суспільно-економічним підґрунтям виникнення та розвитку індустріального суспільства став перехід до інноваційного типу економіки шляхом руйнування бар'єрів для діяльності економічно активних індивідів. Обґрунтовано ідею, що в індустріальному соціумі виникла нова конфігурація функцій соціального управління: функції розгортання потенціалу соціуму та індивіда, контролю, координації та осягання були підпорядковані економічним інтересам, ринковій раціональності. Поступово, в основному стихійно, сформувалася образ-атрактор успішної особистості, що дозволила «запустити» циклічно зростаючу економіку капіталістичних країн – «людина–

що-багато-споживає», тобто представник конс'юмеріату. Провідну роль у збалансуванні функцій соціального управління в індустріальному соціумі отримали великі корпорації, так як в їх руках опинились важливі важелі впливу на економіку, політичну сферу, науку.

Ключові слова: функції соціального управління, осягання, людський потенціал, індустріальне суспільство.

На початку XXI ст. соціальні проблеми, в тій чи іншій мірі пов'язані з управлінням, значно загострилися. Практично в усіх сферах суспільного життя, в більшості країн світу ми спостерігаємо ескалацію класових та політичних конфліктів, конфронтацію різних соціальних груп і невдоволення тими, хто повинен вирішувати соціальні протиріччя, керувати суспільством – народними представниками, державними діячами, політиками. В 2013–2014 рр. Україна постала перед серйозними історичними викликами і з огляду на це соціальна філософія не може залишатись осторонь від державотворчих змагань українського народу. Історія вчить нас, що успіху в укріпленні соціально-політичних структур усіх рівнів та національного суверенітету досягають ті країни, керівництво яких має чітку і продуману стратегію соціального управління. Однією з найгостріших проблем сучасності виступає питання збалансованого переходу від індустріального до інформаційного суспільства, особливо його соціально-управлінські аспекти. Подібна постановка наукового дослідження досить актуальна для України, оскільки наша держава за два з гаком десятиріччя Незалежності не спромоглася вийти з кола «транзитивних країн». Її економіка за своєю структурою все більше наближається до провідних країн світу, однак соціальна структура, освітні інституції та управлінські практики несуть серйозний відбиток епохи модерна. Наведемо деякі показники. Внесок промислового сектору до валового внутрішнього продукту складав біля 21% у 2013 році. В той же час внесок сільського господарства склав лише 8%, тоді як частка сектору послуг становила 58% [1, с. 1].

Змістовні елементи індустріальної парадигми були осмислені ще такими вченими як Сен-Сімон, Е. Дюргейм, М. Вебер. Вони довели, що з розпадом традиційної колективної свідомості основні переконання соціальних груп стали організовуватись навколо професійних норм і професійної етики. Останні розповсюджувались в рамках соціуму у вигляді єдиного способу або стилю життя, ставали деперсоніфікованими.

Індустріальне суспільство постало у фокусі дослідження багатьох українських вчених. Серед них можна назвати М. Ю. Максименка, В. Г. Воронкова, В. І. Власова, В. М. Вашкевича, Є. М. Великодня, Л. М. Романкова, Н. Б. Белоусова, В. М. Скаляцького. Ряд зарубіжних вчених також присвятили даному теоретико-методологічному конструкту чималу увагу: У. Бек, Дж. Гелбрейт, Е. Тоффлер, Ф. Уебстер, Д. Белл, В. Л. Іноземцев, А. Г. Глінчікова.

Родоначалником терміну «індустріальне суспільство» вважають американського економіста П. Ф. Друкера. Він вивчив концепцію другої промислової революції і дійшов до висновку, що масове потокове виробництво і наукова організація праці відіграли важливу роль у цьому процесі. Вчений зробив висновок, що нове виробництво має принципову відмінність, яка ґрунтується на нових знаннях про працю і діяльності нових спеціалістів, що застосовували ці знання. Так